

12.

1901. VII. 12.

Hajmiltóságom Baró Ura!

Köszönöm szives értesítését tanú társai negyven és u-
tani találkozásáról, a kiki, mint egykor, tisztelettel,
völem is megemlékeztek.

Sajnálom, hogy levele kiérkezése is megjárta Buda-Pestet,
mert nekem gyakran be kell számolnom a fővárosba; s az
írított leveleimet Leányfalvára s ha itt nem vészték vi-
szu küldték Pestre. Innen vártam kiérkezését.

Hajmiltóságod a maga nevében is üdvözölt engem.
Dicsőítse este köszönetem. Hajmiltóságod mis az iskolá-
ban az ifjúsági, közügyeknél áll, majd a magyar és
egyházi élet terén burgi tevékenységet fejtett ki; később
mint Magyarországi minikédelmére nyomokat hagyott poliz-
tikai életünk fejlődésében. A közélet se idekét kereskedő,
s kurasz tevékenység kísérte útját. A családok is
hatalmasan se olthák ki hűve lángját. A családok is
fejűre is kisért Magyarországon.

Ismételve köszönetem maradlan teljen könteltek
aláírator helyéjé

Leányfalva 1901 júl. 12

Gyulai István

Méltóságos

Prof. Kunn Gera úrnak
a M. T. Akadémia tiszt. tagjának, az erdélyi irodalmi
társaság elnökének

~~Kolozsvár~~
Maros-Németi

Buda-Pest 1899 dec 4^e

Méltóságos Elnök úr.

Vettem az Erdélyi Irodalmi Társaságnak a múlt hó vé-
gén korraim intézetét síves üdvölettel, melygel isvi pá-
lyám felszabados előfordulóján érdemem felel megjelöltem.

A társaság jól tudja és üdvöletében meg is említi, hogy
az én isvi pályám felszabados előfordulóján máj 1892-ben
elment s így nincs alkalom arra, hogy üdvölettel a jubila-
um címén elfogadjassam. Különben is én nem vagyok
basátja s semleges jubileumoknál, melyekkel annyira vi-
szel az ember hírség.

Hanem kíváncsi is köszönettel fogadom, mint szülőfö-
ldem üdvölettel illetem is isvi pályám alkonyán s öm-
mel is jubileummal veggülse viszonyoktól telkenben egyik
költésényem követhető verssége:

Sokat ringódtam, kényesedtem...

A kik Szamos partján születtem.

Oh kiny emlékem visseafaj,

Horrad te erdős, hegyi táj.

Készen az elnök úr, méltortassék tolmácsolni hála
köszönetem a társaságnak síves üdvölettel.

Musadtam mely listellett Méltóságodnak

alíratos helyre

Gyulai Pál

Földessy - tele

Gyulay levclak

1.

Gyulai Pál,

Kedves leányok Gyulai Pálról szeretnék ma délután felolvasni, de mielőtt hozzá kezdenék engedjék meg, hogy egy nem egészen Gyulaira de inkább magamra vonatkozó megjegyzést tegyek, Gyulai Pál az én apai nagyanyámnak Földessy né szül. Gyulai Antonianának edes testvére, bátyja volt s így ne vegyék rossz néven ha felolvasásom során talán önkéntelenül is inkább az embert, mint az írók fogom ismertetni. Ha szemük elé nem annyira a költőt és híres kritikust hanem azt a meleg szívű, mosolygó szemű puritán jellemű, családját nagyon nagyon szerető Pali bácsit fogom állítani, aki kis gyermekai mellett álltató dalok dúdol hogy: "Egyszer egy időben Bakonyi erdőben Gicciere nem alszik sírása elhelortk, vagy aki nagybasska gyermeknek elmeséli, de tudott a kinek hátyas király egy véka borsó jutalmat adott. De már is ebbe hibáka esem a miért borsán abot kerfo hat előt kezdem."

2.

1.

Gyulai Pál 1826-ban született Kolozsváron. Iskoláit is itt végezte s már mint fiatal diák kitűnt társai közül gyönyörű szabadon rendes dolgozataival. Verseket is írt de ekkor még olvasó körönél csak a pad alatt ora körben olvasgató osztály társai voltak. Egyetemre hallgatói körében nagy és irgalmas jótéteményeket követett egy pár Kolozsvári lap szerkesztők nélkül s mikor látta, hogy siveben veszik verseit, sőt mikor az Erdélyi híradó által adó dolgozó társai köré vette fel, komolyan hozzá kezdett az íráshoz. Ekkorban tanult és meg szerverte tanári diplomáját bár szerkesztők, ismerősök dícsérték sajtóalgaikkal, hogy személyi életét az írásnak adja s ne foglaljon állást; ő nem hajlott a szóra. Azt mondta ha pénzért ha csak pénzért is ~~akkor~~ jöhet idő hogy akkor is írnia kell mikor érez talán olyat is amit nem helyesel s ezt nem akarja. Mert állása nem akadt.

3 mindjárt, Gr Teleki Domokos megér-
tettkára lett! s mint ilyen, részt vett
abban a mozgalomban, amely Magyarország-
ra Uniat kikiáltotta. Ekkor hagyta el
első ízben szerezett örökösdjét, amit arisztón
is annyiszor megénekelt, a hova annyiszor
visszatért. Először az időből való a baron
C. Kötteménye melyben írja " - Nesze kísér bioszi
hangja bügö vadgalambnak" - Meg fordulok
gyakran, jól esik megállnom: "Hajh de már
a boromynak is csak tetjét látom" - stb.
A szabadság harcban részt nem vett, de ezért
"eg két háborús verse van pl. "Jadnagy uram"
"A kékekék Világosnál" sőt "Görgeinek jól barátság-
vált s ő írta az első rehabilitáló cikket róla.
Érdekes, hogy milyen gondolat quoyolodva ír
Liszt ferencről is aki ép úgy mint ő nem
volt a harcok között! Mintha csak a most
elmúlt háború alatt az itthon maradóakra
lett megjegyzéket hallanám mikor 1849 oktben
a költeményéből es sorokat olvasom. f.

4. I Livót Fráncsi nyira szerepel, Oh nem a ma-
gyar eszkatérien! Jós fráncsi el somint
tisztos agg magyar határol mesélget
majdan sodákat unokáinak; Jesh
Kardom így meg így forgatam! stb.
Nagy élvezetét találta abban is, hogy
legjobb barátjai val vitakörmi életelödni
szeretett a többek között barátjával a
magas természetű Pulorkival hevesen vitakozott
séta körben. Pulorki kétszer is figyelmestette
"Pali ne borants ne prekuror." De ő csak
tovább is folytatta életelödesét, erre Pulorki
hevesen rá kiáltott "Pali vigyaz!" "míndjárt
a asebeembe duglak" erre a kis természetű
gyulai azt felelte nyugodtan "Akkor is több
lesz a sebedbe mint a fejedbe."
1855 ben gr. Nádasdi Tamással külföldre
megy a két eszkatérien alatt alig egy hét
költeménye jelenik meg, Hara jöve szerkesztő
költő is olvasó cími verset, mely ben
gondolja azokat a költeményeket kik hirtelennek
genzert és neje szerüségert azt mondja

15.

4. "I Lőrét Fráncsi újra szerepel, Oh nem a ma-
gyar eszkatérien" "Lőrét Fráncsi el somint
kísértes agg magyar harcosok mesélget
majdan sodákat unokáinak; Helyh
Kardom így meg így forgatom" stb.
Nagy élvezetét találta abban is, hogy
legjobb barátjai val vitatkoznak életéről
szeretett a többek között barátjával a
magas természetű Pulszki-val hevesen vitatkozott
séta közben. Pulszki kétszer is figyelmeztette
"Pali ne bossants ne sekiroz." "De ő csak
tovább is folytatta életéről, erre Pulszki
hevesen rá kiáltott "Pali vigyáz." "Mindenjárt
a sebeimbe duglak" erre a kis természetű
gyulai azt felelte nyugodtan "Akkor is több
lesz a sebedbe mint a fejedbe."

1855 ben gr. Nádasdi Pántással külföldre
meg a két esztendő alatt alig egy két
költeménye jelenik meg, Haza jöve szerkesztő
költő és olvasó című verset, melyben
gondolja azokat a költőket kik hírelegnek
penzért és népszerűséget csak mondják

5 hogy ő így írni nem tud s nem akk ar.
1858 ban vissza tér Kolozsvára és tanári állást
foglal. Ekkor ismerkedik meg feleségével
Kendrei Annával ki Petöfinének Kendrei
Julianának testvére volt. És írni kezd szép
meleg hangú, erőmtől meglehetősen jól
csillogó verseit ideájához megnyasoronyához
majd feleségéhez. Hogy milyen finom,
tisztán igaz szerelem fűzi Kendrei Annához
azt leg inkább hozzá intéret sorából láthat-
juk pl. "Nem vagy velem, veled vagyok,
veled meghitten egyedül, majd társaság vezen körül
Nézlek, szeretlek hallgatok vagy?
"Aldjon meg az Áken, Roxsa tö virága,
Virág meg sokáig harim ablakában, alkonyat-
kor elmenőben ott látam meg legelőben." Aldjon
meg az Áken roasatö virága! "Hogy milyen szép
és boldog család életet élt prt semmi sem
bizonyítja jobban mint a Hajnalban című
kötetemeye. Hajnal dereng ablakomban,
felébredtek fél álomban, Velem ébred az
én kedves hitvesem, Kettős hajnal mosolyog
rain edesen -/.

6. Mindül kinn a madár sereg,
beseregni kezd benn a gyerekek:
Lelkém a mint előre is értem, hall,
Nő mosolya, gyerekek hangja, madárdal
Szavad hatnam meg egy kis ség,
De sívemben gyönyörűség.
Arador szét s érzem, hogy a világon
A valónál már nem lehet már szebb
atom. Ebben az időben írja az "Igazság
és hamisság" s. alegóriát a "Gonosz
mostoha" a nejmeseit, a "Pulyka és
a veréb" a szarka és a "Sidiore" a
Tyúk és a farkas verema stb c. gyerekek
meséit. Bizonyosan a kiskis és
két kis lányka mosolygó, beszédes
szemeikből olvasta ki ezeket a
minden gyermeknek nagy gyönyörű-
séget okozó történeteket. De ~~era~~
leoldog öröm nem sokáig tartott.
1866 ban meg hal a felesége.
Nem hiszem, hogy volna valaki, aki
ne ismerné, az éji látogatás s.
gyönyörű és romorú kottaműveit,
a melyet felesége halála után
írt meg. Több verset is tartalmaz.

7. felesegéhez majd hargit leányához
akit különösen szeretet mert nagyon
hasznított felesegéhez. Akkor már
újra Budapestén van. Először a ref
gim. és a szini iskola tanára
majd az egyetemen az irodalom
történeti tanári sereket foglalja el
az akadémia elnöki titkárává a kis-
falvai társaság elnökevé választja
meg. Erdekess ~~tanár~~ Gyulai Pál mint
tanár is. Ora alatt komoly szigorú
kritikus de csak az első öt perzig, amíg
a saegény hallgató bele kerd a dolgozatának felolvasás
ába. Akkor már emelkedek kövér kis
karja, a mi felbe szakitást jelent sőtán
elkerdi a magyararatott. Magyarar irányít
tréfál viccel. Járta van vége az órának
mennek utána a barátok. némelyik
hara kíséris folyik a beszélgetés vég
netkül. "Már jannig az öreg Flani
elnem hozza az esti újságot? Jögy
ki az öreg Flani? Gyulai Pálnak +."

öreg cselédje, gondozója egy ravaszkepű
 sötét aszonyka, aki még seregény felesége
 életében is náluk szolgált, aki úgy
 tudta a házi rendet mint senki más
 sőt még az irodalmi működésében is
 bevonta Gyula Pál amennyiben
 azoknak a rossz haszna nélkül
 novelláknak és verseknek a sorát
 amit megbíratni, önével küldtek
 az íróhoz. Flóri néni intette el
 M. i. mikor Leányfalváról az öregúr
 birtokáról össze a krümplit, veteményt
 a ki behozták a ki írult kszakokat
 Flóri néni költötte meg a magyar
 irodalom legelődelőbb rajtásai-val
 faraszkor vettek ki Leányfalvára türel
 gyjtani vele. Gyula Pál azért nem
 abonálta az esti lapot, hogy mikor
 az öreg Flóri behozza a lapot mindig
 adhaaron egy krajcárt Corra valót
 megkérdezhesse. "Na aztán mit vesz
 vele fite fiatal aszony." De ha hallaná
 az öreg Pali bávi hogy egy negyed
 órára emlékezésben 5 percig fecsegek
 Flóri néni-ről bizonyosan meg haragudna.
 Amellett mert egy olyan íróról.

T. Földesi István úrnak

Netteg

Erdély
Székely-Dobokumegye.

Kedves öcsém!

Idé rászóval küldöm Ida és István levélét. Abbot lát-
hatod, hogy én mindent elkövettem a neked ajánlott 500
forint visszakifizetésére.

Valóban mind Istvánnak mind Idának meg-
tanulási költségeiket, a melyek közül a Kőbánya fe-
lért Istvánnak ajánlkozom kamatostul, a másik felét Ka-
már mind Idának legyen főgondja neked mindössz megfi-
zetni a tartozást. A vállalat is az egész neked adni, mi-
hogy Pestre jöj.

Most már köztudósággal próbálok hozzájárulni a ügyekkel
mindössz megkapni az 500 forintot ismétlélvél két év alatt
jólal apud.

Nőlel Kőbányán maradtam

Szeretettel
Gyula Pál

Buda-Pest 1899. ápril 7

T. Földesi István Kereskedő úrnak

Zalathna.

Ajánlott
Budapest, főposta
574/v

Kedves öcsém!

Levelekre is kérésedre a Kövelkerőket vállalkoztam.
Eres forintot neked a legjobb akarat mellett sem Kötörönör-
kedek, mert magamnak sincs. Van egy kis 8-9 eres p-
sintot érő fekvő birtokom Leányfaluán, de minden tökem
nhiány sűrű forintból áll, melyet betétség vag más kereset-
váltásig értéke tettem félre. Jóvalamivel isenként hár
tutlasorva, gyesmekimve s más kiadásokra egekse elkötöm
Aronban ha tudsz Kötörönt keresni sivezen jót állók éis
ted sőgorad Vasárhelyi Árssaságában s est esik. ~~magam~~ magam
godlun tehete, mert Vasárhelyi imeri a viszonyokat s így
ar úgyben birni lehet. Aronban figyelmerttetlek: nedd ö-
sre magad s helyes akaratul is szorgalommal aron köve-
kedjél, hogy Kötörönt sivezen megjelkess is mást bajba
ne keress.

Örvendek, hogy főnököd bizalommal viselkedik irántad
is társul ves. Igyekszek mindenen megjelalni visok-
zásinak is megvizástulni segyem anyagát, Kötörönt
fia izz is eleggi komovit

hercs nagbátyád

Gyulai Pál

Buda-Pest 1894 okt. 5-én

A Kötörön Kötörövénye vag viltöt Kötör fel ide korin
mislötö Postre, de izz hoz más állók elü írva legyen Vá-
sárhelyi is.

Ar egy látogatás.

Három áva sio magában,
Elhagyta, s'ötör jobában,
Livatans híd e egy van,
Édes anyjok ~~húza~~ s'isban

"Édes anyam, édes anyam,
Eltess el már, a' álhatman,
mond az egysé el nem
s'okajása" / " / kölhelpir.

"Beteg vagyok édes anyam,
Hol maradtál? s' nem gond off ram,
mond a snády újjal vege,
et fe' almat letfer esu.

"Édes anyam gyujts' erlegot,
Nem tudom en, jaj, vint latu'
Harmadik mond, minden s'is
Teme'bb en, mondul egy s'is

Meg nyitna a neher hantol,
Kilep s'isbol édes anyjok,
s' tova letben a val ejben,
Hara fele az ösvényen.

Arora halvány hangj' a régi
Fia, lyánya megösmeri,
Imma's tölle hogyan felne?
Meg csodólat mintha élne.

És egyptes be ladarja,
Mentres felfogja ladarja,
Slingyja, elalsatja,
Hamadiral gyogyitgatja.

Es ott vivapt a lis agyon,
Mig elalftt mind a három,
Majd megindul ped teringet,
Keresi a régi rendszer

Rembe horra a jobács leit,
Helyre tefi a ruhács leit,
Ar alvókat hófram neri,
Csötygát párpor meg letéri.

Karás pöllal, ut ar ora,
Elrell valói vivadóra;

Uffai neri a veg hatavul
Siv meg nyitir siv be'ranil.

Oh a Siv sor mind end elfed;
Bud, "örömet, fény, peremet,
De hi gyemereit jertette,
Gondjal Siv elnem temette

Gyula Palot

Kedves Öcsém!

Nem így viselted magad irinyamban, a mint vártam.
Egy évre kértél tőlem 1000 forintot, s én akkor kinn voltam
nyilván. Ég is mellesz azt mondtad, hogy tulajdonképp kért
évre kérted. En ebbe is beleegyeztem. A mikor eltel
a két év, azt írtad, hogy nem fizethetsz. En erre azt ír-
tam, jól van, hát mikor fizethetsz. Valóban azt írtad,
ahol, mikor pénzre lesz. En annyit tesz megfizeti a
a nagy kassza, most senki sem síves elij pénzre, hiúsult
a kereskedésnek.

Mikor te így viselted magadat, nem lustorom
írattad

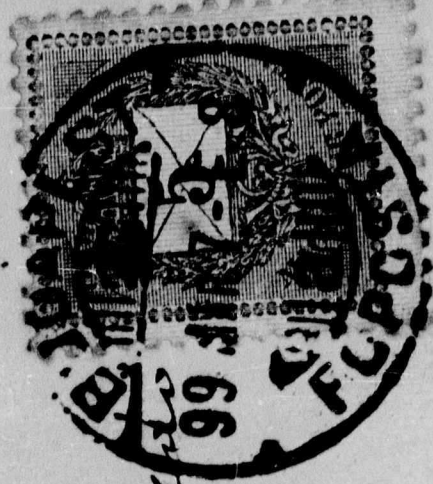
irantad semmi kímélésel, annyival inkább, most
személyesen arra, hogy adósságot felet legyalítsa és ebben
megfizetted, a szerint intézkedtem.

Ennél fogva felszólítalak, hogy adósságot felet akar
500 forintot egy hónap alatt kiált meg nekem,
mest kölönben beperelletek, s utána meg per köldve
get is kell fizetned.

Ha felszólításomnak nincs sikere, azaz 10-én még
vél kerítés után vildóltat.

Buda: Pest 1879 márc 7-én

Szalvai János

Kereskedelmi

Jóhadasi István

innak

Szalvai János

PÓTLÁS

Gyulai Pálról
Szólo' előadásról

9 Akivöl azt mondják hogy kritikai munkája
már maradandó volt, újabb irodalmunk
ról alkotott felfogásunkra, rajze beket is lehetne
beszélni. Gyulai Pál nem csak költeményeket
írt hanem prózai munkái is vannak
és ezek műveinek értékesebb részei. Emtek
beszédei életrajzai irodalmi felfogásunknak
igazi alapjai Kínosos bányái. Ő az első
valódi kritikuskunk. Pedig ő nagyon nehéz
dolog. Mindig megmaradni tárgyilagosságnak
igazságosságnak. Ő nem ragadtak el
döntve hangulatok. Az egész forráig dicsoít-
hetett valakit, ha az az ő lelkeben
kialakult bi kristályosodott igazság
vagy érték maximumát nem utótte
még nem mondott volna egy dicsoító szót
se bár semmi pénzért. Voltak akik
haragudtak ^{valerent} vele. Ő nem törődött
vele. Ő csak akkor írt ha meg volt
győződve annak megdönthetetlen
igazságáról. Ő a tartalomban és for-
mában nyilatkozó igazság jelemből
gyulait a próza íróit. Nekem novellái
körül leg jobban tetők a "Vok a tükör
~~előtt~~ előtt srimii elbeszélése meg őt
nőf állit sremünk elé a miht a
tükör előtt ő maga kkal bevetgetnek.
Bemutatja nekünk mikor egyedül
vannak mikor nincs okuk s unesked-
ni a világnak, mikor igazi enjök
meg nyilatkozik. Mindenk más
tipus mindenknek más a certya
más a környezet, más a.

10
gondolat világa, s mégis min-
nek bemutatása után egy igazságnak
a kidomborodását látnék. Ha boldogok
akarunk lenni, ~~se~~ sose, a karjunktól
több nek másnak látórami mint a-
milyenek vagyunk. Olyan sok erőf.
energiát elpazarolunk erre, ami
eredményre sose vezet. De legjobb
Nagyon sokat lehet ne erről beszélni,
de legjobb volna ha mindnyáján
elohasznánk parton vitatkoznánk
beszélgetnénk róla sa végig is
elismernénk hogy igara van.

Még csak egyet 1909 ben halt meg
Gyulai Pál s halála előtt rövid
idővel meglátogatta egyik
volt barátjának s meg kérdezte
tőle úgy szokásból, hogy mit csinál,
mit ír. "Jók uram mondta
Gyulai van is két sorom de a
többét nem találok hozzá!
csak két sor volt.

"Te is nő vagy kedvesimussán
Öregnem s nem moolyogsz rá.
A többét nem is találta meg
hozá, mert a halál megakadály-
ozta benne.

PÓTLÁS

VEGE